

ÉS LA CIÈNCIA UNA SEGONA CULTURA?

Raquel Gras Pino

EL CONGRÉS DE PENSAMENT, CIÈNCIA I SOCIETAT DELS XXXII PREMIS OCTUBRE, ORGANITZATS PER L'EDITORIAL 314, CONTRIBUEIX A ACLARIR LA SITUACIÓ DEL CONEIXEMENT CIENTÍFIC EN EL SEGLE DE LES TECNOLOGIES.

Amb motiu de la celebració de la vint-i-dosena edició dels Premis Octubre, dedicats enguany a la figura d'Antoni Tàpies, la ciutat de València va aplegar nombrosos científics i investigadors, dins el marc del novè Congrés de Pensament, Ciència i Societat.

La trobada es va desenvolupar del 21 al 25 del pasat mes d'octubre a les aules de seminaris, en l'edifici de la Nau de la Universitat de València, i va servir de lloc de reunió perquè destacats científics, tant nacionals com internacionals i provinents de diferents camps de recerca, debateren sobre l'estat actual de les ciències.

Adolf Tobeña, Oriol Bohigas, Josep Lluís Barona, Maria Josep Cuenca, Josep Lluís Prades, Jesús Navarro, Manuel Costa, Rodolf Tarrach, Josep Maria Camarasa, Pere Puigdomènech, Óscar Vilarroya, Jaume Bertranpetit, Fernando González, Neus Agell Jane, Antoni Pich, Fernando Sapiña, Jorge Wagensberg, Xavier Duran, Vicent Martínez, Antoni Aguilera, Josep Lluís Gomez Mompert, Martín Gutzwiller, tots ells importants investigadors i divulgadors, exposaren els motius que fan de la ciència una disciplina tan poc coneguda en la societat actual, alhora que proposaven solucions a aquesta situació.

En aquest novè Congrés de Pensament, Ciència i Societat, coordinat per Martí Domínguez i Gustau Muñoz, es tractaren molts temes: la ciència i el coneixement humà; l'organització de la ciència i si es fa l'esforç necessari per impulsar-la; converses sobre ciència, risc i precaució; la divulgació científica; i la imatge de la ciència. Com a clausura, el físic Martín Gutzwiller va pronunciar la conferència "Quo vadis, física?", en què analitzava les perspectives d'aquesta disciplina.

Un aspecte ben destacat d'aquestes jornades va ser la participació del públic, compost majoritàriament per estudiants i docents, en les taules rodones que seguïen cada conferència. I no és estrany, perquè poques vegades s'ha aplegat a València un grup tan nombros i prestigiós de científics.

Alguns moments de les conferències que tingueren lloc dins del Congrés de Pensament, Ciència i Societat dels XXXII Premis Octubre i que van servir de punt de reunió per a destacats científics nacionals i internacionals.

© Fotos article: Raia Gil

La ciència ha estat, des dels orígens de la humanitat, la disciplina que més ha contribuït a l'evolució de l'ésser humà, tant en coneixement de l'entorn i dels processos naturals com en el del seu propi desenvolupament intern. Ja en l'antiguitat es considerava la ciència l'estudi que donava resposta a la major part de les preguntes que es plantejaven en la vida quotidiana. Per això, en les èpoques clàssiques, les ciències i les lletres s'inclouïen en el mateix camp: el del pensament. Així, els avenços aconseguits en matemàtiques, física o biologia, es consideraven tan importants com l'anàlisi social, filosòfica o històrica; tot quedava integrat dins una mateixa concepció de saviesa. Més avant, durant l'edat mitjana, la foscor va entelar la ciència i la seua divulgació: no interessava donar a conèixer les investigacions i troballes.

Durant el Segle de les Llums, la il·lustració prengué com a lema la frase de Kant "*Sapere aude*" ("atreveix-te a conèixer"), d'aquesta manera es va posar fi a la foscor, les coses es començaren a mostrar tal com eren, i els científics iniciaren les seues recerques basant-se en l'experiència i la reflexió empirista. Així doncs, figures tan importants com Fontenelle o Buffon s'encarregaren de divulgar i acostar la ciència a tota mena de públics (tot i que encara no s'adreçava a les classes més vulgars). Aquest interès per l'acostament del coneixement al poble va tenir el punt àlgid amb l'Enciclopèdia, que acomplia la funció de transmetre amb precisió, claredat i veracitat els coneixements de l'època, a més de fer-los accessibles a qualsevol lector.

Ja en el segle XX, el món dels científics i el dels literats es va separar per donar lloc al que coneixem com "les dues cultures". Es va obrir llavors un abisme que encara a hores d'ara continua, i que la divulgació i iniciatives com aquest congrés intenten pal·liar buscant un nexa d'unió. Tot i que ens trobem en el segle de les tecnologies i les comunicacions, és curiós que encara hi haja tanta incomunicació entre aquestes *dues cultures*.

Aquestes són les raons bàsiques per les quals es va organitzar aquesta primera trobada –englobant les diferents disciplines científiques–. Els debats es van centrar en les importants repercussions econòmiques, socials i culturals de l'avanç del coneixement científic en la societat actual. Alhora, també es van tractar els problemes i dilemes ètics que propicia la ciència, els riscos que pot provocar o la relació amb el benestar econòmic.

Van ser quatre dies molt complets durant els quals els ponents, partint del seu camp d'especialitat, sempre arribaven a un punt en comú: la incomunicació entre la ciència i la resta de les disciplines; i l'escassa, i de vegades maldestra, divulgació que es fa dels avenços i les recerques. Segons els participants d'aquestes taules, part del problema es troba en l'àmbit acadèmic de les anomenades ciències socials, ple d'un pensament ultra-subjectiu i basat en el relativisme absolut, la qual cosa és totalment contradictòria amb les bases del coneixement científic, que tracta de ser objectiu i exacte.

Les principals idees que els conferenciants van transmetre als alumnes de la Universitat de València i a la resta d'assistents varen ser que, encara que vivim en l'era de les tecnologies, el nostre coneixement moltes vegades és mecànic –actuem sense preguntar-nos per què les coses funcionen de determinada manera–; i a la vegada limitat per diversos motius: econòmics –el progrés exigeix una gran inversió i els resultats no són sempre els esperats–; polítics –no sempre convé promoure la investigació perquè es pot girar contra els interessos dels governants–; i socials –a la societat actual li preocupen més els problemes del cor o els temes banals que no la recerca.

Dins d'aquesta situació de les ciències, els mitjans de comunicació representen un paper molt important; són ells els únics que poden bastir un pont d'unió entre la investigació i la societat general, entre els científics i els ciutadans. El seu és l'únic camp on poden convergir la curiositat ciutadana i les respostes especialitzades, ja que en el pas a una societat industrial basada en els serveis, la ciència ha estat relegada a un àmbit molt reduït sense cabuda en el món de les humanitats. Una desconexió potser generada pel tecnicisme de termes i vocabulari, però també propiciada per l'especialització que predomina avui dia; cadascú es limita a l'estudi del seu camp, sense preocupar-se de la relació d'aquest amb les altres disciplines del coneixement.

De la mateixa manera que el progrés científic, la divulgació de la ciència comporta riscos, però val la pena arriscar-se si això reduna en un major coneixement social. ☺

**«ELS MITJANS DE
COMUNICACIÓ REPRESENTEN
UN PAPER MOLT IMPORTANT;
SÓN ELLS ELS ÚNICS QUE
PODEN BASTIR UN PONT
D'UNIÓ ENTRE LA
INVESTIGACIÓ I LA SOCIETAT
GENERAL, ENTRE ELS
CIENTÍFICS I ELS CIUTADANS»**

Raquel Gras Pino. Estudiant de periodisme de la Universitat de València.